

LEARN · PRACTICE · SPEAK

Dicle

ENGLISH

Dilim Tutuldu

İngilizce konuşurken neden donuyoruz,
peki nasıl çözülürüz?

@diclenglish

diclenglish ekosisteminin ilk e-kitabı

İçindekiler

Önsöz

Giriş: Sorun sen değilsin

Bölüm 1: Neden Donuyoruz?

Bölüm 2: Beynindeki Fren

Bölüm 3: Mükemmeliyetçilik Tuzağı

Bölüm 4: “Aksanım Kötü” Yanılgısı

Bölüm 5: Kafandaki Çevirmeni Kapat

Bölüm 6: Donduğunda Kullanabileceğin Kurtarıcı Cümleler

Bölüm 7: Küçük Başla

Son Söz

7 Günlük Mini Meydan Okuma

Önsöz

Benim İngilizce yolculuğum dört yaşında başladı. Ailem küçük yaşta beni bu dille tanıştırdı ve bu bana büyük bir şans kazandırdı: İngilizce benim için hep doğal bir şey oldu.

Ama diclenglish'i büyütürken, bana yazan yüzlerce kişiyi dinledikçe bir şey fark ettim. Bu insanların hiçbiri bilgisiz değildi. Yıllarca ders almış, kitap okumuş, sınavlardan yüksek puan almış kişiler bile bana aynı cümleyi kuruyordu: "İngilizce biliyorum ama ağzımı açamıyorum."

Onları dinledikçe şunu gördüm: aradaki fark bilgi değil. Aradaki fark, konuşma anında beliren o korku. Ve bu korkunun nereden geldiğini, nasıl çözüldüğünü öğrenmek beni gerçekten çok meraklandırırdı.

diclenglish'i işte bu merakla kurdum. İngilizceyi sıkıcı bir ders yığını olmaktan çıkarıp insanı şaşırtan, aklında kalan, hemen kullanabileceği bir şeye dönüştürmek için. Bu kitap da tam olarak o "biliyorum ama söyleyemiyorum" duvarı için yazıldı.

Sen de bu duvara çarpıyorsan, yalnız değilsin. Ve bu duvarın çok net bir sebebi var. Sebebini anladığında, onunla ne yapacağını da öğrenebilirsin. Gel, seninle birlikte çözelim.

Sevgiyle,

Dicle

Giriş: Sorun sen değilsin

Bir sahne hayal et. Yurt dışından bir turist sana yolu soruyor. Kafanın içinde cevap hazır. Kelimeleri biliyorsun, cümleyi kurabiliyorsun. Ama ağzını açtığın an bir şey oluyor: kelimeler kayboluyor, kalbin hızlanıyor, ve sonunda “sorry, no English” deyip kaçıyorsun.

Sonra eve gidiyorsun ve tam söylemen gereken cümle aklına geliyor. Hem de kusursuz.

Bu sana tanıdık geliyorsa yalnız değilsin. Türkiye’de İngilizce öğrenen milyonlarca insanın ortak cümlesi şu: “Yıllarca İngilizce gördüm ama konuşamıyorum.” İlkokuldan üniversiteye kadar dersler, kurslar, sınavlar ve sonunda ağzını açamamak.

Çoğu insan bunu kişisel bir başarısızlık sanıyor. “Demek ki bende bir eksiklik var, demek ki ben dil öğrenemiyorum.”

Bu kitabın ilk ve en önemli cümlesi şu: sorun sen değilsin. Konuşurken yaşadığın o donma anının çok net bir sebebi var. Hatta birkaç sebebi. Ve güzel haber şu: sebebini anladığında, onunla ne yapacağını da öğrenebilirsin.

Bu kitap bir motivasyon konuşması değil. Sana “kendine inan, korkma” demeyeceğim, çünkü işe yaramaz. Bunun yerine konuşamamanın arkasındaki gerçek mekanizmayı göstereceğim, sonra da donduğun anda elini tutacak somut araçlar vereceğim.

Küçük bir önerim var: bu kitabı bir çırpıda okuyup bir kenara koyma. Her bölümün sonunda kısa bir “aklında kalsın” kutusu var, o bölümün özeti. Zorlandığın yerde oraya dönebilirsin. Ve en önemlisi, son bölümdeki küçük planı gerçekten uygula. Çünkü bu kitabın amacı bilgi vermek değil, seni konuşturmak.

Hadi başlayalım.

BÖLÜM 1

Neden Donuyoruz?

Şunu fark ettin mi: evde tek başınayken, diziyi izlerken, kafandan İngilizce cümle kurarken hiç zorlanmıyorsun. Ama karşına canlı bir insan çıktığı an her şey değişiyor.

Bu çok şey anlatıyor. Demek ki sorun bilgi eksikliği değil. Bilgi orada, kafanın içinde duruyor. Değişen tek şey karşında birinin olması. Yani aslında İngilizceden değil, izlenmekten çekiniyorsun.

Peki neden? Birkaç sebep var, ve büyük ihtimalle birden fazlası sende var.

Birincisi hata yapma korkusu. “Ya yanlış söylersem, ya gülerlerse, ya aptal görünürsem.” Bu korku öyle güçlü ki, hata yapma ihtimalini sıfıra indirmek için en garanti yolu seçiyorsun: hiç konuşmamak. Konuşmazsan yanlış da yapmazsın. Ama bir bedeli var, hiç ilerlemezsin de.

İkincisi geçmişten gelen izler. Türkiye’de İngilizce çoğumuza hata üzerinden öğretildi. Tahtaya kalktın, bir kelimeyi yanlış söyledin, sınıf güldü ya da öğretmen düzeltti. Kırmızı kalemle çizilen yanlışlar. Bütün bunlar yıllar boyunca beyninde şöyle bir bağ kurdu: İngilizce konuşmak eşittir hata yapma riski eşittir utanç. O yüzden ağzını her açışında, farkında bile olmadan o eski his geri geliyor.

Üçüncüsü mükemmeliyetçilik. “Düzgün konuşamayacaksam hiç konuşmayayım daha iyi.” Kulağa mantıklı geliyor ama tam tersi doğru. Bu konuya birazdan döneceğiz çünkü en büyük tuzaklardan biri bu.

Dördüncüsü, herkesin sana baktığını ve seni yargıladığını sanmak. Gerçek şu ki karşıdaki kişi senin gramerinle neredeyse hiç ilgilenmiyor. O sadece ne demek istediğini anlamaya çalışıyor. Ama o an sana öyle gelmiyor, sahnedeymişsin gibi hissediyorsun.

Bunların hiçbiri senin zekânla ya da yeteneğinle ilgili değil. Hepsi öğrenilmiş korkular. Öğrenilmiş olmaları da iyi haber, çünkü öğrenilen şey unutulabilir de.

AKLINDA KALSIN

Konuşamamak bilgi eksikliği değil. Evde rahatça kurduğun cümlelerin karşında biri olunca kaybolması, asıl sorunun korku olduğunu gösterir.

BÖLÜM 2**Beynindeki Fren**

Şimdi işin en şaşırtıcı kısmına geliyoruz. O donma anı sadece psikolojik bir çekingencek değıl. Beyninde gerçekten fiziksel bir şey oluyor.

İnsan beyni tehdit algıladığında çok eski bir mekanizmayı devreye sokar: savaş ya da kaç. Kalbin hızlanır, kasların gerilir, dikkatin tehlikeye kilitlenir. Bu mekanizma bizi vahşî hayvanlardan kaçırmak için evrimleşti. Sorun şu ki beynin, karşındaki turisti de bir tehdit gibi algılayabiliyor.

Ve burada kritik nokta var: beyin tehdit moduna geçtiğinde, hayatta kalmayla doğrudan ilgili olmayan işlevleri arka plana atar. Yeni öğrendiğın bir dilde kelime bulmak, gramer kurmak, telaffuza dikkat etmek. Bunların hepsi beynin çok enerji isteyen, zorlu işler olarak gördüğü şeyler. Stres altında tam da bu işlevlere erişimin azalır. İşte “kafam bomboş kaldı” dediğın an budur. Kelimeler kaybolmuyor, sadece o an onlara ulaşamıyorsun.

Dil eğitiminde çok bilinen bir görüş bunu güzel özetler: kaygı, öğrenmenin önüne görünmez bir filtre çeker. Kaygının yükseldikçe filtre kalınlaşır, ne kadar bilgin olursa olsun o bilgiye ulaşman zorlaşır. Kaygının düştüğünde ise filtre incelir ve aslında sahip olduğun her şey yeniden elinin altına gelir.

Bunu bir kez anladığında oyun değişiyor. Çünkü demek ki amacın “daha çok İngilizce bilmek” değıl, o anda kaygını düşürmek. Daha az korktuğunda, zaten bildiklerin kendiliğinden ortaya çıkacak.

Bu kitabın geri kalanı tam olarak bununla ilgili: o filtreyi nasıl inceltiriz.

AKLINDA KALSIN

Kaygı yükseldikçe bildiklerine erişimin azalır. Amacın daha çok öğrenmek değıl, o anki kaygını düşürmek. Çünkü bilgi zaten sende var.

BÖLÜM 3

Mükemmeliyetçilik Tuzağı

Çoğumuzun kafasında şöyle bir inanç var: önce mükemmel öğreneyim, sonra konuşurum. Gramerim oturur, kelimem artar, telaffuzum düzelir, işte o zaman ağzımı açarım.

Bu inanç kulağa sorumlu ve mantıklı geliyor. Ama bir tuzak, çünkü o mükemmel an hiç gelmiyor. Dil bir varış noktası değil, hep gelişen bir şey. Mükemmel olmayı beklersen ömür boyu beklersin.

Üstelik konuşmanın amacı zaten mükemmellik değil. Konuşmanın amacı anlaşmak. Bir cümlede üç gramer hatası olsa bile, karşıdaki seni anladıysa o cümle görevini yapmış demektir. İletişim, kusursuzluğa değil anlaşılabilirliğe dayanır.

Şunu da unutuyoruz: ana dili İngilizce olan insanlar da sürekli hata yapar. Cümlelerini yarıda keserler, yanlış kelime seçerler, “um” deyip dururlar, gramerlerini bozarlar. Kimse bunu dert etmez, çünkü konuşmanın akıcılığı kusursuzlukla değil, devam edebilmekle ilgilidir.

En çarpıcı örneği kendi dilinde düşün. Bir turist sana gelip “Merhaba, ben, istemek, su nerede?” dese ne yaparsın? Onunla dalga mı geçersin, yoksa içten bir şekilde yardım mı edersin? Neredeyse herkes yardım eder, hatta o çabayı sevimli bulur. İşte sen İngilizce konuşurken karşıdaki de tam olarak böyle hissediyor. Senin İngilizcene en acımasız davranan tek kişi sensin.

Bir gerçeği kabul edelim: en hızlı konuşmayı öğrenenler, en az hata yapanlar değil. En çok konuşmayı göze alanlar, yani kötü konuşmaktan korkmayanlar. Hata, öğrenmenin yan ürünü değil, ta kendisi. Her hata beynine bir dahaki sefere için bilgi verir. Hiç hata yapmıyorsan, muhtemelen hiç denemiyorsundur.

AKLINDA KALSIN

İletişim kusursuzluğa değil anlaşılabilirliğe dayanır. En hızlı ilerleyen kişi, en az hata yapan değil, en çok konuşmayı göze alandır.

BÖLÜM 4

“Aksanım Kötü” Yanılgısı

Birçok kişinin konuşmaktan kaçınmasının altında bir cümle yatar: “Aksanım çok kötü, rezil olurum.”

Burada baştan bir yanılgı var. Çünkü “doğru İngilizce aksanı” diye tek bir şey yok. Düşün: bir Amerikalı, bir İngiliz, bir Avustralyalı, bir İskoç, bir Hintli, bir Nijeryalı. Hepsi ana dili olarak İngilizce konuşur ve hepsinin aksanı bambaşkadır. Biri diğerinden daha gerçek İngilizce değildir. Yani referans alacağın tek bir kusursuz aksan zaten yok.

Aksan bir hata değil. Aksan, senin başka bir dili de konuştuğunun işareti. Bir Fransız İngilizce konuşurken Fransız aksanı duyarsın ve bu sana garip gelmez, hatta çoğu zaman hoş gelir. Senin Türkçe aksanın da aynı şekilde senin kimliğinin bir parçası, saklanması gereken bir kusur değil.

Dünyaca tanınan birçok bilim insanı, lider ve yazar belirgin bir aksanla İngilizce konuşur, ve kimse onların söylediklerini daha az ciddiye almaz. Çünkü önemli olan ne söylediğin, nasıl bir aksanla söylediğin değil.

Dil öğretiminde son yıllarda önemli bir değişim yaşandı. Eskiden hedef “ana dili konuşan biri gibi konuşmak”tı. Bugün ise hedef anlaşılır olmak. Yani önemli olan aksanını yok etmek değil, karşındakinin seni rahatça anlaması. Bu ikisi çok farklı şeyler. Telaffuzun mükemmel olmadan da fazlasıyla anlaşılır olabilirsin.

Hatta şöyle bak: bir aksanla konuşuyor olman, birden fazla dil bildiğini gösterir. Bu utanılacak değil, gurur duyulacak bir şey. Tek dil bilen biri senin yaptığını yapamıyor.

AKLINDA KALSIN

Tek bir doğru aksan yok. Önemli olan aksanını yok etmek değil, anlaşılır olmak. Aksan bir kusur değil, kimliğinin parçası.

BÖLÜM 5

Kafandaki Çevirmeni Kapat

Konuşurken yaşadığın gecikmenin büyük bir sebebi şu: kafanın içinde sürekli çeviri yapıyorsun.

Süreç şöyle işliyor: önce Türkçe cümleyi kuruyorsun, sonra onu kelime kelime İngilizceye çevirmeye çalışıyorsun, sonra gramerini düzeltiyorsun, sonra konuşuyorsun. Bütün bunlar sen daha ağzını açmadan oluyor. Karşındaki ise cevap bekliyor. İşte o boşluk, o sessizlik, paniği tetikliyor.

Üstelik kelime kelime çeviri çoğu zaman yanlış da çıkar. Çünkü diller birebir örtüşmez. Türkçede “canım sıkıldı” dersin ama bunu kelime kelime çevirirsen anlamsız olur. İngilizcenin kendi kalıpları vardır ve onları Türkçeden türetemezsin.

Akıcılığın sırrı çeviriyi hızlandırmak değil, çeviriyi tamamen aradan çıkarmak. Akıcı insanlar kafalarında çeviri yapmaz, anlamı doğrudan İngilizceye bağlarlar. Peki bunu nasıl yaparsın? Kelimeleri tek tek değil, kalıp halinde öğrenerek.

Mesela “I don't know” cümlesini düşün. Bunu konuşurken “I” artı “do not” artı “know” diye parça parça kurmuyorsun, tek bir blok gibi ağzından çıkıyor. İşte amaç, daha çok cümleyi bu hale getirmek. “Can I have...”, “I would like...”, “Do you know where...” gibi hazır kalıpları bütün olarak ezberlersen, konuşurken onları sıfırdan kurmak zorunda kalmazsın, hazır çıkarırsın.

Küçük bir alışkanlık da çok işe yarar: gün içinde basit anları İngilizce düşünmeye çalış. Kahveni alırken kafandan “I'm getting a coffee” de. Kimse seni duymuyor, baskı yok, ama beynin yavaş yavaş Türkçeden geçmeden İngilizce üretmeye alışıyor.

AKLINDA KALSIN

Akıcılık çeviriyi hızlandırmak değil, aradan çıkarmaktır. Kelimeleri tek tek değil, hazır kalıplar halinde öğren.

BÖLÜM 6

Donduğunda Kullanabileceğin Kurtarıcı

Cümleler

Şimdiye kadar neden donduğunu konuştuk. Bu bölüm ise tam o donma anı için: tıkanıldığında ağzından çıkaracak hazır cümleler. Bunları ezberle, çünkü panik anında yeni cümle kuramazsın ama ezberindeki bir kalıbı söyleyebilirsin. Bu cümleler sana iki şey kazandırır: zaman ve nefes.

Sohbeti başlatmak için

- **Can I ask you something?** (Bir şey sorabilir miyim?)
- **Where are you from?** (Nerelisin?)
- **Do you speak English?** (İngilizce biliyor musun?)

Zaman kazanmak için

Bir soru geldiğinde hemen cevap vermek zorunda değilsin. Sessizlik yerine şunları kullan:

- **Let me think.** (Bir düşüneyim.)
- **That's a good question.** (Güzel soru.)
- **How can I put this?** (Bunu nasıl desem?)
- **Well...** (Şey..., yani...)

Bunlar sana düşünmek için birkaç saniye kazandırır ve sessizliğin yarattığı paniği önler. Ana dili İngilizce olanlar da tam olarak bunları yapar.

Bir kelimeyi unuttuğunda

- **What's the word for...?** (Şeyin İngilizcesi neydi?)
- **How do you say ... in English?** (... İngilizcede nasıl denir?)
- **I forgot the word, but it's like...** (Kelimeyi unuttum ama şey gibi bir şey...)

Kelime aklına gelmiyorsa pes etme, kelimeyi tarif et. Mesela “corkscrew” (tirbuşon) aklına gelmedi diyelim. “The thing you use to open a wine bottle” dersin karşındaki anlar. Buna İngilizcede tarif ederek anlatma denir ve akıcı insanların en çok kullandığı numaralardan biridir. Her kelimeyi bilmek zorunda değilsin, anlatabilmek yeterli.

Anlamadığında

En büyük korkulardan biri karşıdakini anlamamak. Oysa anlamadığını söylemek hata değil, gayet normal:

- **Sorry, could you say that again?** (Pardon, tekrar söyler misiniz?)
- **Could you speak a little slower, please?** (Biraz daha yavaş konuşabilir misiniz?)
- **What do you mean by ...?** (... ile neyi kastediyorsunuz?)

Tekrar sormak seni aptal göstermez. Tam tersine, gerçekten anlamak istediğini gösterir.

Dürüst olmak için

Bazen en rahatlatıcı şey durumu açıkça söylemektir:

- **My English isn't perfect, but I'll try.** (İngilizcem mükemmel değil ama deneyeceğim.)
- **Sorry, I'm still learning.** (Pardon, hâlâ öğreniyorum.)

Sohbeti bitirmek için

- **It was nice talking to you.** (Seninle konuşmak güzeldi.)
- **I have to go now.** (Şimdi gitmem lazım.)
- **Take care!** (Kendine iyi bak!)

Bu cümleleri bir kâğıda yaz, telefonuna kaydet, birkaç gün tekrar et. Bir dahaki konuşmanda donduğunda, boşluğa düşmek yerine ağzından bunlardan biri çıkacak. Ve bir kez akış başladığında, gerisi çok daha kolay gelir.

AKLINDA KALSIN

Panik anında yeni cümle kuramazsın ama ezberindeki bir kalıbı söyleyebilirsin. Kurtarıcı cümleler sana zaman ve nefes kazandırır.

BÖLÜM 7

Küçük Başla

Korkuyu yenmenin en kötü yolu kendini birden en zor duruma atmaktır. Hiç hazırlıksız bir toplantıda İngilizce konuşmak zorunda kalmak gibi. Bu sadece o görünmez filtreyi tavana çıkarır.

Bunun yerine küçük ve baskısız başla. Amaç, beynine “İngilizce konuşmak tehlikeli değil” mesajını yavaş yavaş öğretmek. İşte kimsenin seni izlemediği, hata yapmanın hiçbir bedeli olmadığı birkaç başlangıç:

Kendi kendine konuş

Günün içinde yaptığın şeyleri İngilizce anlat. “I’m making tea. Now I’m checking my phone.” Aptalca gelebilir ama bu, konuşma kasını çalıştırmanın en güvenli yoludur.

Tekrar et

Sevdiğin bir diziden ya da videodan kısa bir cümle al, durdur, aynı tonlamayla tekrar et. Buna gölgeleme denir. Hem telaffuzunu hem akıcılığını geliştirir ve karşında kimse olmadığı için sıfır risk taşır.

Sesini kaydet

Telefonuna bir konu hakkında bir dakika İngilizce konuş ve sonra dinle. İlk başta garip gelir ama kendi sesini duymak, ilerlemeni görmenin en net yolu.

Sonra gerçek insanlara geç

Ama yine düşük riskli ortamlarda. Bir dil değişim uygulaması, sabırlı bir arkadaş, hatta bir yapay zekâ ile konuşma pratiği. Buralarda hata yapmanın hiçbir sosyal bedeli yok.

Ve en önemlisi: az ama sık. Günde beş dakika konuşma pratiği, ayda bir saatlik çabadan çok daha etkili. Çünkü mesele bilgi yüklemek değil, beynini İngilizce konuşmaya alıştırmak. Alışkanlık tekrarla oluşur, miktarla değil.

AKLINDA KALSIN

Az ama sık. Günde beş dakika, ayda bir saatten iyidir. Beynine “konuşmak tehlikeli değil” mesajını küçük adımlarla öğret.

Son Söz

Buraya kadar geldiysen, en önemli adımı zaten attın: artık konuşamamanın bir suç ya da bir yeteneksizlik olmadığını biliyorsun. O donma anının bir sebebi var, ve sebebini bildiğin için artık onunla çalışabilirsin.

Kısaca hatırlayalım. Konuşamamak bilgi eksikliği değil, çoğu zaman korku. Korku da sadece bir his değil, beynini gerçekten frenleyen fiziksel bir tepki. O yüzden amacın daha çok kural ezberlemek değil, o anki kaygını düşürmek. Mükemmel olmayı bırakıp anlaşılır olmaya odaklandığında, aksanını bir kusur değil kimlik olarak gördüğünde, kafadaki çeviriyi azalttığında ve cebinde birkaç kurtarıcı cümle taşıdığında, o filtre incelmeye başlar.

Ama bir gerçeği söyleyeyim: bu kitabı okumak tek başına seni konuşturmaz. Okumak bilmektir, konuşmak ise yapmaktır. Bilgi ancak harekete geçtiğinde işe yarar.

O yüzden sana bir sonraki sayfada küçük bir meydan okuma bırakıyorum. Yedi gün, her gün tek bir küçük görev. Hiçbiri zor değil, ama düzenli yaparsan o donma anının yavaş yavaş çözülmeye başladığını fark edeceksin.

Unutma, dilin tutulması geçici bir şey. Çözülmesi de senin elinde.

7 Günlük Mini Meydan Okuma

Bu planı bugünden başlat. Her gün sadece tek bir görev, günde beş on dakika. Bittiğinde geri dön ve neyin değiştiğine bak.

Gün	Görev
Gün 1	Bölüm 6'daki kurtarıcı cümlelerden üç tanesini seç ve ezberle.
Gün 2	Gün içinde yaptıklarını beş dakika boyunca kendi kendine İngilizce anlat.
Gün 3	Sevdiğin bir videodan üç cümle seç, durdur ve aynı tonlamayla tekrar et.
Gün 4	Bir dakika İngilizce konuşup sesini kaydet, sonra dinle.
Gün 5	Bir dil uygulaması ya da yapay zekâ ile kısa bir sohbet et.
Gün 6	Gerçek bir mini konuşma yap: bir kahve siparişi ya da kısa bir sohbet. Donarsan ezberlediğin cümleyi kullan.
Gün 7	Haftaya bak. Nerede donmadın? O anı hatırla, çünkü artık kanıtın var.

Yedi günün sonunda amacın İngilizceyi bitirmek değil. Amacın beynine tek bir şeyi kanıtlamak: konuşmak tehlikeli değil. Bunu bir kez gördükten sonra gerisi çok daha kolay gelecek.

Dicle

ENGLISH

İngilizceyi öğrenmek değil, yaşamak.

Daha fazla İngilizce içerik için takipte kal

@diclenglish